

Predikan den 14 juli 2013 i Abrahamsbergskyrkan. I tre delar.

Söndagens tema: Jesus förhålligad

1 Makten

På Sinai berg: makt och strålgans

Texten **2 Mos 34: 27-35**

27Herren sade till Mose: "Skriv ner dessa befallningar, ty i enlighet med dem har jag slutit ett förbund med dig och med Israel." 28Mose var kvar hos Herren i fyrtio dagar och fyrtio nätter, utan att äta eller dricka. Och han skrev förbundsvillkoren, de tio budorden, på tavlorna. 29När Mose gick ner från Sinaiberget och hade med sig förbundstecknet, de två tavlorna, utgick det en strålgans från hans ansikte, därför att han hade talat med Gud, men han märkte det inte. 30Då Aron och alla israeliterna såg strålgansen från Moses ansikte vågade de inte komma emot honom. 31Men Mose ropade på dem, och då kom Aron och alla hövdingarna i menigheten till honom, och han talade med dem. 32Sedan kom alla israeliterna fram, och Mose gav dem alla de befallningar som han hade fått av Herren på Sinaiberget. 33När Mose hade talat satte han en mask för ansiktet. 34Varje gång Mose trädde fram inför Herren för att tala med honom tog han av masken tills han gick ut igen. När han hade kommit ut talade han om för israeliterna vad Herren hade befallt. 35Då såg israeliterna hur Moses ansikte strålade, och Mose satte masken för ansiktet tills han åter skulle gå in och tala med Herren.

Här är det klart vem som bestämmer. Herren befäller Mose att skriva ner hans befallningar. Det är ett ganska ensidigt förbund som Herren sluter med Israel. Det finns inget som tyder på att Mose hade något förhandlingsutrymme, under de fyrtio dygn som han tillbringade ensam med sin Gud, Jahve, på Sinai berg.

Men det är en imponerande historia med starka bilder. Mose kommer vandrande nerför berget, och han har Guds eget förbund med folket i stenskrift med sig. Han är efterlängtnad bland alla dem som väntar – och de har väntat länge. Och utan att han själv har märkt det strålar hans ansikte så att det nästan skrämmer vettet ur folket, inklusive Aron och alla hövdingarna. Han har sett Gud själv, och strålgansen finns kvar kring honom. Med detta gudomliga sken i ansiktet, en återspeglning av Guds härlighet, redogör Mose för vad som gäller från och med nu. Alla befallningarna kom från Gud själv, och den självlysande patriarken stod som garant för att de var äkta: ett förbund som man kunde lita på.

Och sen kommer den här konstigheten (som vi kommer att tala mer om) att Mose sätter en mask för ansiktet; det kan nog också översättas så att han skyler sitt ansikte med något slags tyg. Det är bara när han pratar med Gud *och* när han berättar vad Gud har befallt som masken åker av. Annars bär Mose någon slags slöja för ansiktet.

En smula prilligt låter ju detta i moderna öron. Och om man vill vara lite beskäftig kan man undra hur han orkade bära ner stentavlorna alldeles själv, och sen om han lättade på slöjan när han åt eller var tillsammans med sin fru – och hur gick det till när resten av

texterna (som ju fyller några hundra sidor i vår tryckta bibel) förmedlades till Mose och folket?

De som valt ut texter ur Gamla Testamentet för gudstjänstbruk har fått vara ganska försiktiga. Om man slår upp mera på måfå så möter man ofta förfärliga grymheter, en Gud som är både grälsjuk och långsint, och synnerligen nationalistiska paroller att Herren ska skydda Israel och besegra eller t o m utrota hennes fiender. Men genom denna svårsmälta sörja som innehåller sammanblandningar av religion, politik och våld finns ändå ett spår som ger tanken på Gud vägledning ännu i dag. Texten om Moses på och nedanför Sinai berg är en sådan.

Det som berättelsen egentligen handlar om är att Gud är mäktig och stark. Han kan diktera och styra, men han gör det för människornas skull och han har en strålgans som stannar kvar – återskinner – hos dem som går hans ärenden. Herren makt är nästan *för* stor och helig för människorna att ta in. Men de som tror på honom kan utgå från att de får del av hans makt.

Kanske många av er har sett Hasse Alfredssons film Den enfaldige mördaren (med Stellan Skarsgård i den ena huvudrollen och Hasse Alfredsson själv i den andra). I filmens starkaste scen närmar sig den klen begåvade och harmynte Skarsgård sin girige och hänsynslöse arbetsgivare i sällskap med ett gäng stora arga änglar – och till detta ljuder musiken Dies irae (Vredens dag) ur Verdis Requiem. De dunkande g-moll-ackorden i orkestern och körens ilska kromatik talar om makt, rättvisa och hämnd med sällskapet sakta närmar sig den onde kapitalisten, som nu inte är så karsk längre. Herren har talat, hans makt krossar och straffar den som gör illa mot någon i hans folk. Till och med strålgansen finns där.

Det finns ett problem som alla religioner, även de som går tillbaka på Abraham, måste klara ut. Det finns här i världen mycket som är större än människorna. Åskans dån, det väldiga havet, vädrets nyckfullhet, sjukdom och missväxt, sol och måne. Hur ska man få ihop detta med Gud? Är det han som bestämmer, eller är det till och med så att Gud är allt detta? De våldsamma motsägelserna i vårt Gamla Testamente visar hur människorna kämpat med frågan. Religionerna bygger på att det finns en makt som står över människorna: men är det samme Gud som skickar åskväder och missväxt *och* som befäller människorna att respektera fader och moder och bistå de fattiga? Är det Gud som ger seger i krigen och goda skördar?

Ingen tvivlar på att Gud har makt, men hur ser den makten ut? Berättelsen om Mose talar om en strålgans, det är det goda skenet från en Gud som ville sitt folks bästa. Genom mötet på berget förhärligas förbundet och Moses som dess budbärare. Men vårt tema är Jesus förhärligad; så vi får återkomma till frågan i nästa betraktelse: på nästa berg.

2 Härligheten

Texten **Mark 9: 1-13**

1Jesus sade: "Sannerligen, några av dem som står här skall inte möta döden förrän de har sett Guds rike komma med makt." 2Sex dagar senare tog Jesus med sig Petrus, Jakob och Johannes och gick med dem upp på ett högt berg, där de var ensamma. Där förvandlades han inför dem: 3hans kläder blev skinande vita, så vita som ingen blekning i världen kan göra några kläder. 4Och de såg både Mose och Elia som stod och talade med Jesus. 5Då sade Petrus till Jesus: "Rabbi, det är bra att vi är med. Låt oss göra tre hyddor, en för dig, en för Mose och en för Elia." 6Han visste inte vad han skulle säga, de var alldeles skräckslagna. 7Då kom ett moln och sänkte sig över dem, och en röst hördes ur molnet: "Detta är min älskade son. Lyssna till honom." 8Och plötsligt, när de såg sig om, kunde de inte se någon annan där än Jesus.

9När de gick ner från berget förbjöd han dem att berätta för någon vad de hade sett, innan Människosonen hade uppstått från de döda. 10De fäste sig vid orden och undrade sinsemellan vad som menades med att uppstå från de döda. 11Och de frågade honom: "Varför säger de skriftlärda att Elia först måste komma?" 12Han svarade: "Visst kommer Elia först och återställer allt. Men varför står det då skrivet att Människosonen skall lida mycket och bli föraktad? 13Jag säger er: Elia har redan kommit, men med honom gjorde de som de ville, som det står skrivet om honom."

Det här utspelar sig på ett annat berg, denna gång i norra delen av landet. Berget är antingen Tabor i Galileen eller möjligen det mycket högre berget Hermon, som ligger i det område som både Syrien och Israel i dag gör anspråk på. Det som skedde på Förklaringens berg, eller Härlighetens berg som vår nuvarande bibelöversättning kallar det, har precis som den förra händelsen på Sinai berg betraktats som en markör för en historiskt avgörande nystart. Den visar på ett nytt sätt att tänka på Gud, ett nytt förbund. Och så är det.

Jesus tar med sig tre lärjungar upp på berget: antagligen var det de tre som han litade mest på. Han vill att de ska se något. Väl uppe på berget får de se sin vän och mästare förvandlas. Han omges av ett särskilt ljus och samtidigt står han faktiskt och pratar med de största gestalterna ur den judiska religiösa traditionen. Mose hade lett sitt folk ur Egypten, fått lagen (Toran) av Gud på Sinai berg, och i vrede slagit sönder guldkalven som folket hade byggt. Och Elia, som kanske var den tuffaste av de stora profeterna, hade både utmanat Baals avgudar och satt sig upp mot den världsliga makten: kungar och drottningar. Vi läste i texten att profetiorna säger att han skulle återkomma för att bereda vägen för Messias. Det är alltså två urstarka representanter för det gamla förbundet, två gestalter som lydde Gud mera än människor, och som visade civilkurage i pressade lägen. Lärdomen går inte lärjungarna förbi: de fattar att deras Jesus hör ihop med dessa Guds representanter. De blir vederbörligen imponerade, och vill också gärna göra något praktiskt för detta religiösa *toppmöte*: bygga tre hyddor.

Men det tar inte slut här: det viktigaste återstår. Gud själv talar om Jesus som sin älskade son och sedan, plötsligt "kunde de inte se någon annan där än Jesus". De kunde inte se någon annan där än Jesus.

Detta är en fullständigt genial förklaring till vem Jesus är och vad han betyder. Först markeras att han står i förbindelse med det bästa i den religiösa traditionen. Sedan meddelar Gud själv att Jesus är hans älskade son: något som han aldrig sa till Abraham, Moses eller Elia. Guds egen son står där på berget, i helt vanliga kläder och tillsammans

med tre likaså unga män (just då rejält omskakade) som kom från samma trakt och samma enkla förhållanden som han.

”Plötsligt kunde de inte se någon annan där än Jesus”. Det är som om på ett ögonblick hela den religiösa traditionen fått sin förklaring: det var detta som det gick ut på! Inga nya stentavlor, ingen eld eller rök från himlen, inget behov att skyla ansiktet för det gudomliga skenets skull. Om man vill vara lite drastisk (och det vill jag ibland) kan man säga att i ett enda slag – POFF bara – så försvann *religionen* och ersattes av Jesus: Gud som människa. ”Plötsligt kunde de inte se någon annan där än Jesus”. Visst. Det är bra och nyttigt att minnas de storverk och lärdomar som kommit till stånd genom profeter och religiösa ledare, det är nyttigt med en del regler och ordningar, det skadar inte att visa vördnad för det gudomliga. Men när det verkligen gäller är detta ett enda som räknas: ”Plötsligt kunde de inte se någon annan där än Jesus”. Det räcker.

De tre unga männen kunde inte ta in eller fullt ut förstå den här omskakande sanningen på direkten. För att de inte skulle strula till det förbjöd Jesus dem att berätta om den innan han själv var borta. Så omvälvande och samtidigt så enkelt var detta: Jesus förhärligad och Gud förklarad. Jag återkommer till hur *vi* ska ta till oss detta i den tredje betraktelsen, om en liten stund.

3 Människan

”utan slöja för ansiktet”: genom Jesus blir *människan* förhärligad

Texten 2 Kor 3: 9-18

9Om domens tjänst hade sin härlighet, hur mycket rikare på härlighet måste då inte rättfärdighetens tjänst vara. 10Det som förr hade sin härlighet visar sig inte ha någon, så snart den jämförs med den överväldigande härligheten. 11Ty om det som försvinner hade härlighet, hur mycket större är inte härligheten hos det som består.

12När jag nu har detta hopp kan jag uppträda med stor frimodighet och gör inte som Mose. 13Han dolde sitt ansikte med en duk för att israeliterna inte skulle se hur det som var på väg att försvinna tog slut. 14Och deras förstånd blev förstocket, ty ännu i denna dag hänger den slöjan kvar när det gamla förbundets skrifter läses upp, och den lyfts inte bort eftersom det är genom Kristus den försvinner. 15Än i dag ligger en slöja över deras hjärtan när man läser ur Moses lag. 16Men för den som vänder sig till Herren tas slöjan bort. 17Herren, det är Anden, och där Herrens ande är, där är frihet. 18Och alla vi som utan slöja för ansiktet skådar Herrens härlighet förvandlas till en och samma avbild; vi förhärligas av denna härlighet som kommer från Herren, Anden.

Bättre än så kan det inte sägas. ”Alla vi som utan slöja för ansiktet skådar Herrens härlighet förvandlas till en och samma avbild.”

Här finns, som ni hör, bakåtpassningar till båda de texter som vi redan läst. Båda bergen – Sinai berg och Härlighetens berg (Tabor?) – fungerar som referenser för Paulus när han undervisar församlingen i Korint.

Slöjan som Moses bar sedan han sett Herrens ansikte är ett tecken för vördnaden och avståndet till det vi inte kan förstå. Den är ett skyddande lager som markerar respekt för

makten, för överhetens diktat, för dom och hämnd, och för övernaturlig klokskap och "härlighet": allt det som vanliga människor, ja faktiskt inte ens de största profeterna, hade tillgång till.

Men med Kristus har slöjan lyfts bort. På Förklaringens och Härlighetens berg är det till slut bara Jesus som gäller. "Plötsligt kunde de inte se någon annan där än Jesus". För den som vänder sig till honom finns ingen slöja och ingen behöver vara rädd. "Där Herren är, där är frihet". Mose mötte Herren på ett berg. Jesus tog sina lärjungar upp på ett berg. Där fick de höra Guds röst och bevittna märkliga ting. Men viktigare är att han gick ner från Berget *tillsammans* med dem. Moses Gud stannade där uppe. Jesus vandrade, sida vid sida med dem, tillbaka till det vanliga livet. Och sedan kunde både lärjungarna och folket de träffade möta den levande Guden direkt, öga mot öga, och med händer i samma matskål. Det behövdes inga berg eller ljuseffekter, ingen slöja, inga ombud och inga mellanhänder. Paulus sammanfattar: vi "skådar Herrens härlighet och förvandlas till en och samma avbild. Vi förhärligas av denna härlighet som kommer från Herren, Anden".

Ibland blir Paulus lite jobbigt "teologisk" om ni förstår vad jag menar. Vi är alla inneslutna i den nya härligheten. Vi har förvandlats till en och samma avbild. Är det konstigt eller svårt att förstå? Jag tror inte det. Våldigt konkret så tror jag att han menar att vi alla har tillträde till det gudomliga. Vi kan se Herrens ansikte överallt. Här i kyrkan finns ett antal XXX? avbilder av det gudomliga. Vi kan *läsa* om Mose och Elia och förundras över deras möten med Gud. Men våra möten finns *här*. "Jesus förhärligad" är *temat* för den här söndagen. Men det egentliga *budskapet* är att vi alla har del i denna härlighet. Den strålar från dig och från mig. Ingen slöja hindrar oss från att se människan: se det förunderliga i att hon är förenad med Gud och redan har hans härlighet tecknad i sitt ansikte.

Denna församling och den rikskyrka som vi tillhör har som sin enda trosbekännelse "Jesus Kristus är Herre". Det är bra. Dagens texter påminner oss om hur absolut livsviktigt det är att inte förväxla den stora sanningen – "Plötsligt kunde de inte se någon annan där än Jesus" – med en rad religiösa, etiska eller kyrkliga småsanningar.

Härlighetens berg och Paulus utläggning i 2 Kor pekar mot en tro som bygger på förtrolighet snarare än avstånd, på tillit snarare än vördnad, på samtal snarare än proklamationer. Och detta är konkret och viktigt. Vi får möta *varandra* med samma slags förundran som Mose då han mötte Gud på Sinai berg eller lärjungarna då de häpnade på Härlighetens berg. Men den verkliga härligheten är inte något som sänks ner till oss från höga berg, utan den finns här – för att delas i vardag och fest, sorg och glädje, prat och sång.

Vi behöver inte för den skull avstå från det storslagna: katedraler och oratorier, massmöten och folktalare, teorier och poesier. Men vi bör nog känna oss lite varnade, så att inte slöjan åker dit igen. Förtrolighetens tro och tillitens fromhet behöver vi däremot aldrig tvivla på: det är den härligheten som har vunnits åt oss. "Där Herrens ande är, där är frihet."

Amen.